

**Тетяна
КОПИЛ-ФІЛАТОВА**

здобувач,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
<http://orcid.org/0009-0001-6819-5487>

УДК 378.091.3:35-057.34
DOI 10.32782/NPU-VOU.2024.1(92).14

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

© Копил-Філатова Т., 2024

Ключові слова: державне управління, професійне зростання, державний службовець, модернізація системи освіти, підвищення кваліфікації, професійна компетентність.

У статті розглядаються основні напрями професійної підготовки державних службовців, зокрема створення сприятливих умов для забезпечення професійного зростання державних службовців, утворення функціональної системи виявлення професійних освітніх потреб, гарантування систематичного, обов'язкового та планового професійного навчання державних службовців, сприяння розвитку ринку освітніх послуг у галузі професійної підготовки держслужбовців.

Наголошується, що державна служба має забезпечити державному управлінню системний характер та програмно-цільовий підхід до

надання управлінських послуг на основі управлінського професіоналізму, правової компетентності, організованості та дисципліни державних службовців, законності, результативності, раціональності, ефективності їхньої праці.

Проаналізовано основні принципи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державного службовця: доступність і рівність умов для набуття громадянами статусу державного службовця без обмежень, пов'язаних із прийняттям на державну службу; рівність і доступність різних форм професійного навчання та орієнтація на підтримку державного суверенітету, прав та свобод людини, спрямованість навчання та діяльності на зміцнення суспільної злагоди в Україні; гуманізм і справедливість; безперервність і наступність у професії.

Важливим чинником формування державності України є створення сучасної ефективної системи державного управління, яка має бути забезпечена шляхом професійної

підготовки державних службовців на засадах академічної етики та добродійності.

Її метою є запровадження динамічних змін в інституціональній системі

державного управління, включаючи такі напрями, як запровадження сучасної парадигми державного управління, яка має бути спрямована на забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина, політичного та соціального партнерства, функціонального управління соціально-економічними сферами, делегування певних функцій держави іншим, відмінним від державного апарату, організаціям для опосередкованого їх регулювання через застосування економічних важелів або соціальних пріоритетів.

Розвиток державної служби передбачає послідовне здійснення систематизованих за напрямками та етапами комплексів практичних заходів (правових, організаційних, інформаційних, матеріально-технічних, фінансових та інших), спрямованих на забезпечення єдності всіх елементів, що складають державну службу, на чіткий взаємозв'язок усіх її інституціональних положень з діяльністю корпусу державних службовців.

Вихідні позиції розвитку державної служби визначаються необхідністю надання системного характеру перетворенням у сфері державної служби, зосередження основної уваги на інституційно-правових, адміністративно-процесуальних аспектах інституту державної служби. При цьому система державної служби, що розвивається, має не тільки стати налагодженою в усіх її ланках, високопрофесійною, результативною, стабільною та авторитетною, а й гарантувати демократичний характер взаємовідносин державного апарату, державних службовців з громадянами, іншими інститутами громадянського суспільства, запровадити конституційний принцип пріоритету прав і свобод особи й громадянина.

В останнє десятиліття в Україні теоретичні розробки з підготовки майбутніх державних службовців набули особливої актуальності. Зумовлено це насамперед практичною необхідністю. Для окреслення принципів та напрямів підготовки державних службовців корисними стали

науково-теоретичні, методологічні, статистичні та практичні розвідки таких вчених, як О. Акімов, Ю. Битяк, К. Ващенко, А. Гришук, О. Льченко, Н. Кононець, Т. Кагановська, Л. Мосора, Х. Федорищак та багато інших.

Водночас нові реалії вимагають достеменного вивчення фундаментальних проблем, пов'язаних зі здійсненням систематизованих за напрямками та принципами комплексів практичних заходів у державній службі.

Мета статті – визначити основні напрями та принципи професійної підготовки державних службовців, що регламентують діяльність державної служби в Україні.

Професійне навчання держслужбовців у різних формах базується на таких принципах організації процесу підготовки державних службовців, як: принцип єдності теорії та практики, принцип системності, принцип державності та ін.

Варто зауважити, що принципи підготовки державних службовців корелюються з принципами державної служби як такої. У загальному розумінні принципи державної служби – це основні елементи концепції державної служби, які застосовуються в сучасній науковій літературі в декількох значеннях. По-перше, це первинні поняття, правила, положення, які мають об'єктивний характер і визначають повноваження посадових осіб. По-друге, правові норми, відносини та взаємодія між державною службою, які задокументовані та виражені у вигляді науково обґрунтованих правил, закріплені в законодавстві та використовуються в теорії та практиці. По-третє, положення про організацію державної служби, її статус і обов'язки, а також діяльність. По-четверте, загальнолюдські цінності, спільні для всіх працівників державної служби [5, с. 565].

Для якісної підготовки державних службовців одним із базових є принцип єдності теорії та практики, який передбачає гармонійне поєднання ґрунтовних теоретичних знань майбутніх управлінців з практичними навичками

й алгоритмами управлінської діяльності у сучасних умовах.

О. Ільченко та Н. Кононець вважають зв'язок між теорією та практикою константою, яка визначається ступенем усвідомлення останньою першої, оскільки:

1) джерела будь-якої теорії (теоретичні знання виводяться з практичної діяльності та запитів практики);

2) застосування теорій (будь-яка теорія посилюється практичними зусиллями);

3) критерій істинності чи хибності теорії (про будь-яку теорію в кінцевому рахунку судять за практикою). Як показує та переконує освітній досвід, поєднання теоретичного та практичного складників у навчальному процесі зводить нанівещь питання переваги теорії чи практики, їх окремого існування. У цьому відношенні важливі міцні зв'язки, послідовність і оптимізовані зв'язки [6, с. 127–128]. Фундаментом єдності теорії і практики в педагогіці є принципи цілісності, основоположної ролі та безперервності освіти.

Фахівці з держуправління у цьому контексті наголошують, що в управлінських проєктах нових освітніх технологій щодо підвищення компетенцій держслужбовців замість нарощування загальних обсягів теоретичної підготовки акцент має бути зміщений на вирішення професійних проблем у діяльності державної служби, які мають практичне значення для співпраці з організаціями громадянського суспільства та під контролем громадськості щодо цільового використання бюджетних коштів, наданих спеціалізованим вишам [3, с. 87].

Логічним продовженням реалізації принципу єдності теорії та практики під час професійного навчання державних службовців є принцип системності, який передбачає комплексне, послідовне й цілеспрямоване набуття майбутніми управлінцями всього спектру фахових компетентностей у їх несуперечливій сукупності.

Запровадження принципу системності неможливе без створення низки взаємопов'язаних структур професійного навчання держслужбовців. Як стверджує

Т. Кагановська, система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців повинна функціонувати, з одного боку, як неподільна система навчальних закладів; з іншого – як єдина загальнодержавна система освітньої діяльності. У результаті система одночасно розвивається у двох напрямках: 1) удосконалення взаємозв'язку та координації всіх навчальних закладів, що здійснюють навчання державних службовців; 2) впровадження системності в професійно-освітній процес шляхом забезпечення єдиної державної політики в усіх навчальних закладах щодо підготовки державних службовців, визначення цілей, пріоритетів і принципів професійної підготовки державних службовців, запровадження загальнодержавних стандартів освітнього процесу та створення критеріїв їх реалізації. Саме це надає системі професійної підготовки державних службовців стабільність, послідовність та унікальність, крім того, гарантує безперервність і послідовність навчального процесу. Організаційна структура системи професійного навчання, перепідготовки й підвищення кваліфікації держслужбовців складається з двох основних компонентів: перший – державний навчальний заклад, який має ліцензію на провадження освітньої діяльності, другий – спеціалізований навчальний заклад додаткової професійної освіти, який має ліцензію на здійснення перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців [7, с. 151].

Для підготовки державного службовця як справжнього захисника інтересів країни та громадян особливого значення набуває принцип державності, який у широкому значенні збігається з принципом патріотизму.

О. Акімов доводить, що патріотизм як фундаментальна цінність на національному рівні включений до ціннісно-орієнтованої системи державних службовців. На його думку, патріотизм – це система характерних рис особистості, яка включає в себе три основні структури:

– чуттєво-емоційну, що включає любов до малої батьківщини; віру в силу й можливості нації; гордість за приналежність до нації; визнання величі та значення Батьківщини в історії; любов до культури української нації; готовність до захисту Батьківщини; причетність до національних та етнічних справ і взаємну прихильність індивідів усередині етнічних і соціальних груп;

– духовно-ціннісну, що базується на таких показниках ціннісних орієнтацій людини: висока жертвовність на благо країни, здатність віддавати перевагу інтересам країни над особистими; глибока повага до духовно-моральної спадщини народу; надання переваги цінностям загальнонаціонального рівня в ціннісних орієнтаціях; вірність системі національних і конфесійних духовних цінностей; товариськість і взаємна підтримка;

– практично-діяльнісну, що включає практичні дії особистості, що відбивають його патріотичну свідомість: готовність реально захищати інтереси своєї країни, ризикуючи життям; конкретні прояви патріотичних позицій на виборах, соціологічних опитуваннях і референдумах; поширення цінностей національного рівня у суспільстві, соціальних групах і системах ціннісних орієнтацій особистості; відповідність практичної поведінки задекларованим цінностям і почуттям; самоідентифікація індивідів з певною національною групою і висока згуртованість всередині держави; усвідомлення національно-державних інтересів і відповідність їм суспільно-політичного життя народних мас [1].

Після закінчення навчання принцип державності (патріотизму) у державно-управлінській діяльності проявляється у відданості обраній професії, бездоганній поведінці у зв'язках із громадськістю, відповідальному ставленні до доручених завдань, послідовності, принциповості та доброчесності у стосунках із колегами та громадянами. У своїй діяльності працівники повинні керуватися усвідомленням, що вони не заробляють, а виконують

громадянський обов'язок; не працюють, а служать, турбуються не лише про себе, а діють для спільного добробуту тощо. Цей принцип відображений у тексті «Присяги державного службовця», де він зобов'язується вірно служити народові України, поважати і захищати права, свободи, законні інтереси та національну гідність людини та громадянина [1].

Окрім вищенаведених принципів організації процесу підготовки державних службовців, значущим є принцип професіоналізму, який є основоположним у діяльності посадових осіб органів державної влади, оскільки є ключовим у виконанні функціональних обов'язків. Для реалізації цього принципу державним службовцям повинні бути створені умови для вдосконалення професійних навичок шляхом безперервного професійного навчання. Професійне навчання державних службовців фінансується з коштів державного бюджету та інших юридично допустимих джерел, зокрема через систему підготовки, перепідготовки, професійного навчання та підвищення кваліфікації в адміністративно-управлінській сфері, у встановленому законом порядку щодо закладів освіти, установ та організацій, які мають можливість надавати освітні послуги, у тому числі за кордоном, незалежно від форм власності [4, с. 230].

Принцип професіоналізму передбачає також не тільки набуття нових знань, але і їх цілеспрямоване впровадження під час діяльності держслужбовця. Перехід держслужбовця на нову, більш високу посаду має відбуватись насамперед з огляду на принцип професіоналізму. Рівень професіоналізму управління має визначати незалежна комісія, в яку входять фахівці-держслужбовці, представники громадських організацій тощо.

Наостанок ми зазначимо, що основними принципами підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державного службовця є: доступність і рівність умов для набуття громадянами статусу державного службовця без обмежень,

пов'язаних із прийняттям на державну службу; рівність і доступність різних форм професійного навчання та орієнтація на підтримку державного суверенітету, прав та свобод людини, спрямованість навчання та діяльності на зміцнення суспільної злагоди в Україні; гуманізм і справедливість; безперервність і наступність у професії тощо [2, с. 202].

У сучасних умовах професійна підготовка державних службовців передбачає реалізацію низки **основних напрямів**. Такі напрями, зокрема, передбачені офіційними документами, що регламентують діяльність держслужби в Україні.

Як наслідок, відповідно до Стратегії реформування державного управління розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 974 затверджено Концепцію реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (далі – Концепція). Впровадження цієї концепції має на меті визначити стратегічні напрями та механізми, терміни формування сучасної та ефективної системи професійного навчання, яка забезпечує професійний розвиток державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування, їх перших заступників та заступників, представників регіонального самоврядування та депутатів місцевих рад, орієнтована на задоволення потреб у професійному розвитку особи впродовж життя та сприяє впровадженню принципів належного врядування. Концепція визначає такі шляхи розвитку системи професійного навчання:

– створення умов, що сприяють професійній підготовці державних службовців, керівників місцевих державних адміністрацій, їх заступників, представників місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад;

– розробка ефективної системи визначення потреб у професійному навчанні державних службовців, керівників місцевих

державних адміністрацій, їх заступників, представників місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад;

– безперервне, постійне, послідовне, обов'язкове та планове підвищення кваліфікації державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування, їх перших заступників, заступників голів, посадових осіб місцевого самоврядування та їх помічників;

– розвиток освітнього ринку для державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування, їх заступників та представників територіальних громад на прозорих та конкурентних засадах, це вимагатиме створення системи оцінювання та моніторингу якості освітніх послуг;

– участь усіх спілок та асоціацій України у створенні системи професійного навчання державних службовців, працівників органів регіонального самоврядування та місцевих депутатів, а також у забезпеченні функціонування відповідного ринку освітніх послуг;

– запровадження механізмів співпраці між державними органами, органами місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства, міжнародними програмами технічної допомоги, всеукраїнськими об'єднаннями органів місцевого самоврядування та установами різних форм власності, що надають освітні послуги [10, с. 9-10].

Згодом Національне агентство України з питань державної служби видало наказ № 131-21 від 16 серпня 2021 року «Про затвердження переліків пріоритетних напрямів (тем) підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування за загальними професійними (сертифікатними) та короткостроковими програмами у 2022 році». Цим наказом визначено напрями професійної підготовки державних службовців.

Згідно із цим наказом пріоритетні напрями (теми) підвищення кваліфікації державних службовців за загальними

короткостроковими програмами є такими: аналіз Конвенції про права людей з інвалідністю, внутрішнього законодавства спрямованого на гарантування осіб з інвалідністю; реалізація змін і ухвалення результативних рішень (підвищення кваліфікації для представників посад державної служби категорії «Б»); застосування стандартів забезпечення конфіденційності особистих даних; відокремлення та включення назад тимчасово окупованих територій та управління деокупованими територіями; загальнодержавна стратегія цифрового розвитку; деперсоніфікація доходів; доступ до публічної інформації; захист прав людини та протидія дискримінації; впровадження електронного урядування та електронної демократії; інтеграція в Європейський союз та НАТО; забезпечення прав та інтересів осіб з інвалідністю; протидія торгівлі людьми; боротьба з корупцією та зміцнення доброчесності; пристосування до змін клімату; забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки; ефективна комунікація та взаємодія; лідерство; нові підходи; принципи здійснення адміністративної діяльності; проєктний менеджмент; реформа системи інституційного догляду за дітьми; гарантування прав та добробуту дітей, захист материнства та дитинства; рівність прав та можливостей жінок і чоловіків (гендерна рівність); соціально відповідальний бізнес; усвідомлення змін (підвищення кваліфікації для державних службовців посад категорії «В»); стратегічне управління та планування; стратегічні комунікації; управління державними інвестиціями та ефективністю діяльності, розвиток людських ресурсів (підвищення кваліфікації для державних службовців категорії «А»); управління змінами та ефективне ухвалення рішень (підвищення кваліфікації державних службовців категорії «А»); управління людськими ресурсами на державній службі; цифрова грамотність [9].

Крім того, зазначеним документом визначено «Перелік пріоритетних напрямів (тем) підвищення кваліфікації

голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників за загальними професійними (сертифікатними) та короткостроковими програмами у 2022 році»: лідерство, етика та доброчесність; управління державною службою в органах місцевого самоврядування; реформування галузі охорони здоров'я в контексті децентралізації; оновлення системи освіти у відповідь на розподіл влади та фінансової незалежності, а також національної політики щодо цифрового розвитку [9].

Пізніше Національним агентством України з питань державної служби були оприлюднені накази щодо професійного навчання державних службовців, у яких конкретно окреслювалися сфери попередніх знань, але вони принципово не змінювали раніше оприлюднену інформацію.

Реалізація окреслених вище напрямів професійного навчання держслужбовців має призвести до набуття ними низки важливих фахових компетентностей.

До професійних компетентностей Л. Мосора та Х. Федоришак відносять такі:

- функціональна – компетентність у сферах реформування та децентралізації влади; забезпечення інноваційного зростання країни та ефективного управління нею; створення бюджетів та бюджетної децентралізації; управління стратегіями, програмами та проєктами; залучення додаткових ресурсів для розвитку через розробку інноваційних проєктів та програм, які можуть фінансуватися з різних джерел;

- інтелектуальна – здатність здійснювати аналітичну, прогностичну та інноваційну діяльність, генерувати нові знання та ідеї, розробляти альтернативні рішення та обґрунтовувати доцільність вибору найефективнішого (збалансованого) рішення;

- ситуаційна – компетентність (здатність) вирішувати конкретні проблеми у відповідних сферах, зокрема здатність реформувати та управляти інноваційною діяльністю (запобігання ризикам, зменшення негативних наслідків, подолання кризових ситуацій) та адаптуватися до ситуації;

– методична – здатність сприймати, розуміти та інтерпретувати інформацію належним чином; структурувати та розбивати на частини проблеми та формувати відповідні дерева цілей для вирішення проблем; систематично реагувати на проблеми;

– організаційно-комунікативна – створення умов для генерування інноваційних ідей; створення спільнот для обміну знаннями та досвідом, упорядкування можливостей для доступу до електронних консультацій з експертами різних сфер діяльності з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

– лідерська – управлінські навички, навички публічних виступів, навички інтеграції, вміння організувати командну роботу, вирішення конфліктів;

– корпоративна – інноваційна, корпоративна та загальна культура поведінки, вміння будувати ефективні взаємини з колегами та формувати у підлеглих почуття прихильності до реалізації спільних цілей, здатність забезпечувати ефективну співпрацю [8, с. 186–187].

ЛІТЕРАТУРА

1. **Акімов, О.О.** (2019). Основні принципи державно-управлінської діяльності у системогенезній динаміці. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1571> (дата звернення: 05.05.2023).
2. **Битяк, Ю.П.** (2006). Державна служба в Україні: проблеми становлення, розвитку та функціонування : дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 421 с.
3. **Гришук, А.Б.** (2018). Державна служба в Україні: адміністративно-правовий вимір : монографія. Львів. 232 с.
4. **Гришук, А.Б.** (2021). Принцип професіоналізму в державній службі. *Науковий Вісник Ужгородського Національного університету. Серія «Право»*. Випуск 65. С. 227–232.
5. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
6. **Ільченко, О., & Кононець, Н.** (2022). Проблема єдності педагогічної теорії та практики: історія і сьогодення. *Педагогічні науки*. № 79. С. 124–128.
7. **Кагановська, Т.Є.** (2013). Правові засади підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців.

Організація процесу підготовки державних службовців базується на таких принципах: принцип єдності теорії та практики, принцип системності, принцип державності, принцип професіоналізму, принцип спрямування навчання та діяльності на забезпечення національного суверенітету, прав і свобод людини, принцип гуманності й справедливості, принцип неперервності та наступності професійного навчання, а також професійного розвитку протягом усього періоду проходження державної служби.

На думку експертів, професійна підготовка державних службовців включає в себе такі напрями: створення сприятливих умов для забезпечення їхнього професійного зростання; утворення функціональної системи виявлення професійних освітніх потреб державних службовців; гарантування систематичного, обов'язкового та планового професійного навчання державних службовців; сприяння розвитку ринку освітніх послуг у галузі професійної підготовки держслужбовців тощо.

REFERENCES

1. **Akimov, O.O.** (2019). Osnovni pryntsyipy derzhavno-upravliynskoi diialnosti u systemoheneznii dynamitsi [The main principles of state management activity in systemogenesis dynamics]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 12. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1571> (data zvernennia: 05.05.2023) [in Ukrainian].
2. **Bytiak, Yu.P.** (2006). Derzhavna sluzhba v Ukraini: problemy stanovlennia, rozvytku ta funktsionuvannia [Civil service in Ukraine: problems of formation, development and functioning]. *Candidate's thesis*. Kharkiv, 421 s. [in Ukrainian].
3. **Hryshchuk, A.B.** (2018). *Derzhavna sluzhba v Ukraini: administratyvno-pravovyi vymir* [The principle of professionalism in public service]: monohrafiia. Lviv. 232 s. [in Ukrainian].
4. **Hryshchuk, A.B.** (2021). Pryntsyyp profesionalizmu v derzhavnyi sluzhbi [The principle of professionalism in public service]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho universytetu. Seria: Pravo*. Vypusk 65. S. 227–232 [in Ukrainian].
5. Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia. [Encyclopedic dictionary of public administration] uklad.: Yu. P. Surmin, V.D. Bakumenko, A.M. Mykhnenko ta in.; za red. Yu.V. Kovbasiuka, V.P. Troshchynskoho, Yu.P. Surmina. Kyiv : NADU, 2010. 820 s. [in Ukrainian].

ліфікації державних службовців. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. № 6-1. Т. 1. С. 149–153.

8. **Мосора, Л.С., & Федорищак, Х.І.** (2020). Практичні аспекти організації підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. № 4(10). С. 184–195.

9. Національне агентство України з питань державної служби : наказ від 16 серпня 2021 р. № 131-21 «Про затвердження переліків пріоритетних напрямів (тем) підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування за загальними професійними (сертифікатними) та короткостроковими програмами у 2022 році». URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-perelikiv-prioritetnih-napryamiv-tem-pidvishchennya-kvalifikaciyi-derzhavnih-sluzhbovciv-sluzhbovciv-goliv-miscevih-derzhavnih-administracij-yih-pershih-zastupnikiv-ta-zast>.

10. Стан системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад: доповідь / К. Ващенко (кер. авт. колективу), В. Купрій, В. Чмига, Т. Токарчук, Л. Рикова, Ю. Вернигор та ін.; за заг. ред. К. Ващенко. Київ : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2019. 140 с.

6. **Ilchenko, O., & Kononets, N.** (2022). Problema yednosti pedahohichnoi teorii ta praktyky: istoria i sohodennia [The problem of the unity of pedagogical theory and practice: history and the present]. *Pedahohichni nauky*. № 79. S. 124–128 [in Ukrainian].

7. **Kahanovska, T.Ye.** (2013). Pravovi zasady pidhotovky, perepidhotovky i pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtiv [Legal principles of training, retraining and advanced training of civil servants]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yuryprudentsiia*. № 6-1, tom 1. S. 149–153 [in Ukrainian].

8. **Mosora, L.S., & Fedoryshchak, Kh.I.** (2020). Praktychni aspekty orhanizatsii pidvyshchennia rivnia profesiinoi kompetentnosti derzhavnykh sluzhbovtiv [Practical aspects of the organization of raising the level of professional competence of civil servants]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*. № 4(10). S. 184–195 [in Ukrainian].

9. Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby : Nakaz vid 16 serpnia 2021 r. № 131-21. «Pro zatverdzhennia perelikiv priorityetnykh napriamiv (tem) pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtiv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia za zahalnymy profesiinymy (sertyfikatsiynymy) ta korotkostrokovymy prohramamy u 2022 rotsi». Retrieved from: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-perelikiv-prioritetnih-napryamiv-tem-pidvishchennya-kvalifikaciyi-derzhavnih-sluzhbovciv-sluzhbovciv-goliv-miscevih-derzhavnih-administracij-yih-pershih-zastupnikiv-ta-zast> [in Ukrainian].

10. Stan systemy profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtiv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia, deputativ mistsevykh rad: dopovid / K. Vashchenko (ker. avt. kolektyvu), V. Kuprii, V. Chmyha, T. Tokarchuk, L. Rykova, Yu. Vernyhor ta in.; za zah. red. K. Vashchenka. Kyiv : Tsentr adaptatsii derzhavnoi sluzhby do [in Ukrainian].

Tetyana KOPYL-FILATOVA

Main directions and principles of professional training of civil servants

The article considers the main directions of professional training of civil servants, in particular, the creation of favorable conditions for ensuring the professional growth of civil servants, the formation of a functional system for identifying professional educational needs, guaranteeing systematic, mandatory and planned professional training of civil servants, promoting the development of the market of educational services in the field of professional training of civil servants.

It is emphasized that the civil service should provide the state administration with a systemic nature and a program-targeted approach to the provision of management services based on managerial professionalism, legal competence, organization and discipline of civil servants, legality, effectiveness, rationality, efficiency of their work.

The main principles of training, retraining and advanced training of civil servants were analyzed: accessibility and equality of conditions for citizens to acquire the status of civil servants without restrictions related to acceptance into civil service; equality and accessibility of various forms of professional training and orientation to support state sovereignty, human rights and freedoms, orientation of training and activities to strengthening social harmony in Ukraine; humanism and justice; continuity and succession in the profession.

Key words: public administration, professional growth, civil servant, modernization of the education system, professional development, professional competence.